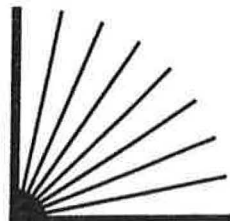

U-notat 13/97

Organisering av forskningsprogrammer i Norges forskningsråd

En kartlegging av trekk ved formell struktur og beslutningsprosesser i
programmene

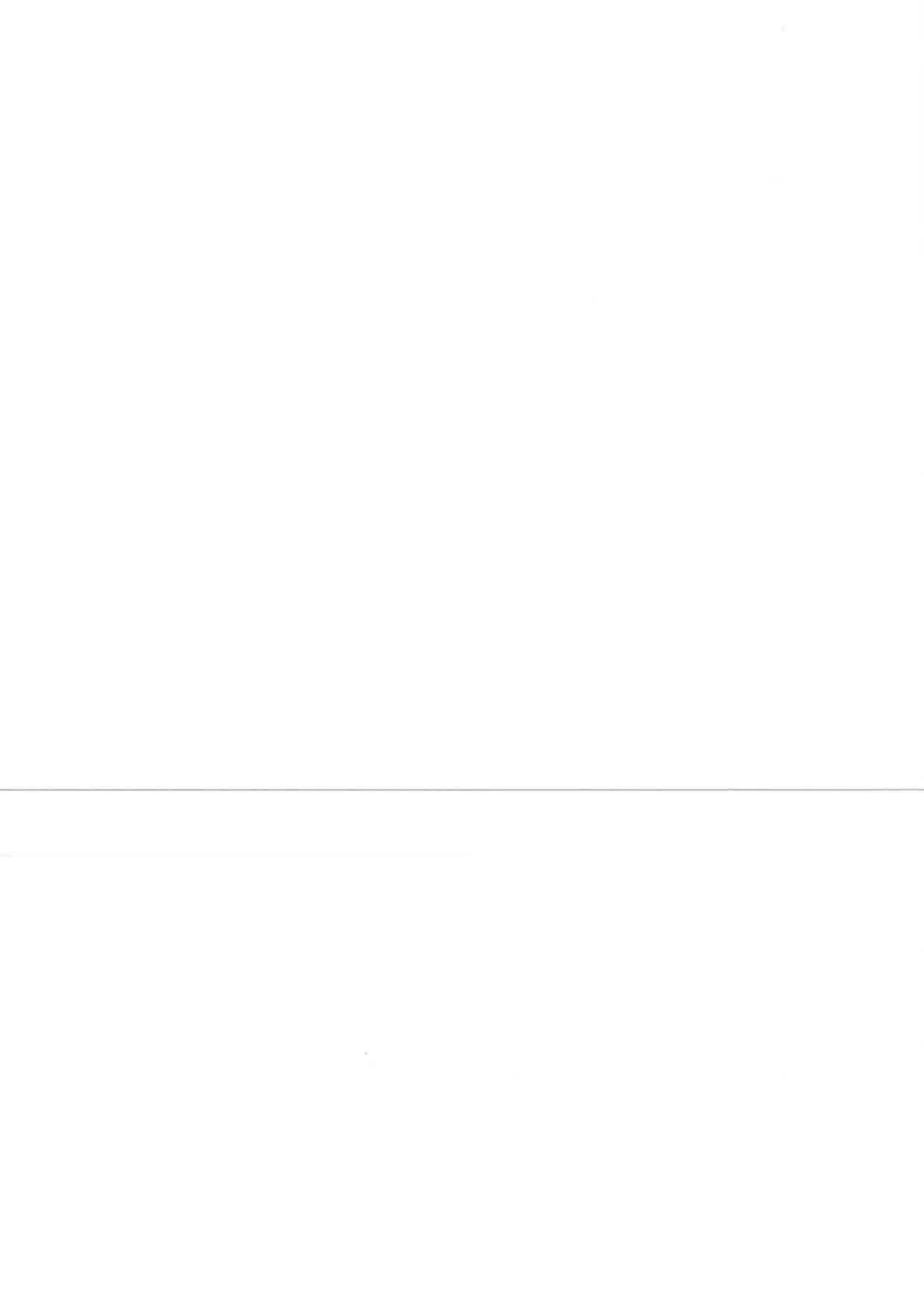
Anna Hagen og Elin Sjønnesen

NIFU Norsk institutt for studier
av forskning og utdanning

Innholdsfortegnelse

1. INNLEDNING	Side 2
1.1 Bakgrunn for og formål med rapporten	Side 2
1.2 Problemstilling	Side 2
1.3 Datamaterialet	Side 2
1.4 Organiseringen av rapporten	Side 3
2. RETNINGSLINJER FOR PROGRAMVIRKSOMHETEN	Side 4
2.1 Hva er et program?	Side 4
2.2 Hovedtyper av program	Side 5
2.3 Faser i gjennomføringen av et program	Side 5
2.4 Programstyrenes sammensetning og oppgaver	Side 6
2.5 Programorganisering og søknadsbehandling	Side 8
2.6 Evaluering	Side 10
3. PROGRAMPORTEFØLJEN 1996	Side 13
3.1 Hvor mange og hvor store?	Side 13
3.2 Hvem betaler?	Side 17
3.3 Hvem styrer?	Side 22
3.4 Arven fra fortiden	Side 23
3.5 Hva slags programmer?	Side 23
3.6 Programorganisering og søknadsbehandling	Side 24
3.7 Evaluering	Side 27
3.8 Programstyrets rolle	Side 28
TABELL- OG FIGUROVERSIKT	Side 30
KILDER	Side 31
VEDLEGG	
1. Oversikt over programmer som er med i undersøkelsen	
2. Spørreskjema til kontaktpersoner på områdenivå	
3. Spørreskjema til kontaktpersoner for de enkelte programmer	

1. INNLEDNING

1.1 Bakgrunn og formål

NIFU gjennomfører i perioden 1995-98 et instituttprogram for studier av forskningspolitiske virkemidler i Norges Forskningsråd. Programmet finansieres av Forskningsrådet og består av fire delprosjekter. I disse fokuseres det på rådets forskningsprogrammer, system for fagfellevurdering, rådets politikk for strategisk forskning i forhold til den teknisk-naturvitenskapelige instituttsektoren, og på forskningsrådets bruk av evalueringer.

1.2 Problemstilling

I delprosjektet om programvirksomheten i Forskningsrådet som denne rapporten omhandler, er det særlig to spørsmål som står sentralt:

- ▶ Hva kjennetegner formell struktur og beslutningsformer i programmene ?
- ▶ Hvordan ivaretas ulike forskningspolitiske beslutningshensyn gjennom organiseringen av programmene ?

Vi har foretatt en generell kartlegging av programvirksomhetens omfang og karakter. Et viktig formål med en slik kartlegging har vært å få et noenlunde helhetlig bilde av programvirksomheten. I den sammenheng har vi vært opptatt av å få fram eventuelle likheter og forskjeller på tvers av de seks områdene i Forskningsrådet.

Kartleggingen vil videre kunne legge grunnlag for en typologisering av forskningsprogrammene. Grunnlagsmaterialet har imidlertid ikke vært tilstrekkelig til å gå nærmere inn på dette spørsmål i denne omgang, men vil ved å kompletteres noe kunne danne grunnlag for å utvikle slike klassifiseringskriterier.

1.3 Datamaterialet

Datamaterialet bygger på en spørreundersøkelse rettet mot kontaktpersoner for de seks områdene samt for hvert enkelt program i Forskningsrådet. (Vedlegg 2 og 3). Spørreskjemaene er supplert med annen skriftlig informasjon. I mange tilfeller er det også gitt tilleggsopplysninger over telefon. Spørreskjemaene ble samlet inn i september og oktober 1996. Vi har avgrenset oss til programmer som har fått midler i 1996. Spørreundersøkelsen ble imidlertid gjennomført forut for søknadsbehandlingen for 1997, slik at opplysninger fra denne behandlingsrunden ikke er med i undersøkelsen. Dette betyr også at programmer som ble tildelt midler første gang ved søknadsbehandlingen høsten 1996 ikke er med her. Videre er strategiske

instituttprogrammer og internasjonale samarbeidsprogrammer ikke tatt med. Vedlegg 1 viser en oversikt over de programmene som er med i undersøkelsen.

1.4 Organisering av rapporten

I kapittel to gir vi en oversikt over status for Forskningsrådets arbeid med å utvikle et sett av felles retningslinjer for programvirksomheten. Datagrunnlaget her er skriftlige dokumenter og samtaler med kontaktpersoner i administrasjonen i det enkelte område i Forskningsrådet. Rådets arbeid med utvikling av felles retningslinjer og terminologi for programvirksomheten har pågått siden etableringen i 1993, og pågår fremdeles. Framstillingen er derfor basert på det "ferskeste" materialet som var tilgjengelig for oss på tidspunktet for datainnsamlingen. Det tas forbehold om at disse retningslinjene er under stadig utvikling, og at opplysningene som gis i kapittel to fort blir foreldet. En gjennomgang og drøfting av retningslinjene på et generelt nivå kan likevel gi et visst innblikk i Forskningsrådets virksomhet, og innsikt i likheter og forskjeller i programvirksomheten på tvers av områdene.

Beskrivelsen av den samlede programporteføljen i kapittel tre, må også betraktes som et øyeblikksbilde av et motiv som stadig endres. Framstillingen er basert på opplysninger fra en spørreskjemaundersøkelse rettet mot kontaktpersoner for det enkelte program (vedlegg 3). Her ser vi bl.a. på programmenes størrelse og varighet, type programmer, finansieringskilder, programstyrets størrelse og sammensetning, bruk av forskningsledere og eksterne konsulenter. Vi ser også på hvor mange av programmene som er "overlevninger" fra ett eller flere av de tidligere fem forskningsrådene og om programmene er evaluert. Avslutningsvis i dette kapitlet drøfter vi programstyrets rolle i beslutningsprosessen.

2. GENERELLE RETNINGSLINJER FOR PROGRAMVIRKSOMHETEN

2.1 Hva er et program?

Norges Forskningsråd ble formelt etablert 01.01.1993, ved sammenslåingen av de tidligere fem forskningsrådene¹. De fem kom imidlertid ikke tomhendte til den nye adressen. Med seg i bagasjen hadde de bl.a. forskningsprogrammer som var i gang og som skulle videreføres i det nye Rådet. Forskningsrådene hadde i tillegg hver for seg utviklet egne tradisjoner og rutiner for organisering, søknadsbehandling og evaluering, og egne betegnelser på og oppgaver for programansvarlige i rådsadministrasjonen. En viktig oppgave for Forskningsrådet har derfor vært å forsøke å utvikle et felles sett av retningslinjer for programvirksomheten.

Som ledd i arbeidet med "Grøholt-utredningen" om reorganiseringen av forskningsrådssystemet, ble det utarbeidet et notat om programvirksomheten i de fem tidligere forskningsrådene. I notatet framgår at programbegrepet generelt var diffust, og at betydningen av hva som var et program varierte i de ulike rådene. Begrepet ble brukt om alt fra hovedinnsatsområder til enkeltstående forskningsprosjekter og ulike institusjonelle ordninger og tiltak. Enkelte kjennetegn så likevel ut til å gå igjen. For det første var programmene etablert som *midlertidige* organisatoriske løsninger. For det andre var de i prinsippet *målrettede*, i motsetning til den såkalte frie forskningen. Etableringen av programmene var gjerne strategisk motivert i den forstand at programmene skulle være problemløsende ut fra et mål knyttet til anvendt kunnskap. Et tredje element var at programmene skulle virke *koordinerende* i den forstand at de skulle finansiere og organisere forskning på tvers av etablerte organisatoriske grenser (Ødegård, 1991).

Disse tre kjennetegnene framstår som sentrale også i Forskningsrådets nye retningslinjer for programvirksomheten, der programbegrepet gis følgende innhold²:

Et forskningsprogram er en strategisk målrettet, koordinert og tidsbegrenset forskningsinnsats for å fremskaffe ny kunnskap eller kompetanse innen et avgrenset felt (tema og/ eller bransje) der ansvaret for gjennomføringen, innen fastlagte økonomiske og faglige rammer, er delegert til et programstyre oppnevnt

¹ De fem forskningsrådene var Norges teknisk-naturvitenskapelige forskningsråd (NTNF), Norges allmennvitenskapelige forskningsråd (NAVF), Norges landbruksvitenskapelige forskningsråd (NLVF), Norges fiskeriforskningsråd (NFFR) og Norges råd for samfunnsforskning (NORAS).

² DOKSY 2.5.1, datert 30.5.96.

av et områdestyre.

Konkrete program- og arbeidsplaner skal ifølge retningslinjene danne grunnlaget for programvirksomheten. Videre heter det at den samlede prosjektporteføljen kan bestå av forskerinitierte søknader som vurderes ut fra faglig kvalitet og relevans, og/eller prosjekter som er initiert av Forskningsrådet.

Prosjekter i et program kan finansieres ved forskningsrådsmidler (dvs. departementsbevilgninger), egne midler fra institusjoner og brukerfinansiering (i form av annen offentlig/privat finansiering). Som en hovedregel heter det at det totale årlige budsjett ikke bør være mindre enn 5 mill. kr. og ikke større enn 50-70 mill. kr. når eventuell brukerfinansiering er medregnet. Den normale varigheten for et program skal være rundt fem år.

2.2. Hovedtyper av program

Det skilles mellom tre hovedtyper av programmer:

- ▶ *Grunnforskningsprogram:* Nettverksprogram som skal sikre faglig kunnskap og kompetanse innenfor prioriterte samfunnsområder.
- ▶ *Handlingsrettet program:* Program som primært er rettet mot offentlig sektor og interesseorganisasjoner. Skal bidra til å bedre kunnskapsgrunnlaget for planlegging på forskjellige forvaltningsnivå, for utvikling av offentlig sektor og for politiske beslutninger.
- ▶ *Brukerstyrt program:* Program rettet mot utvikling av næringslivet, hvor brukere og forskere i samarbeid legger premissene, og hvor brukere deltar med ca 50 % av finansieringen .

Det påpekes at kategoriene ikke er gjensidig utelukkende. Både grunnforskning, handlingsrettet og brukerstyrt forskning kan innen enkelte fagfelt være representert innenfor ett og samme program.

2.3. Faser i gjennomføringen av et program

Et program skisseres ved tre hovedfaser: initiering-/planlegging, gjennomføring og avslutning. Om *initiering* av nye programmer heter det at dette som regel skal skje gjennom vedtak i forbindelse med det årlige budsjettarbeidet i Forskningsrådet. Det legges opp til at nye forskningsprogrammer skal være i tråd med Rådets strategiske

planer. Det åpnes likevel opp for muligheten til at også forskere og brukere kan komme med forslag og innspill til nye programmer.

Den faglige innretningen til nye programmer skal vedtas av områdestyrene. Det er også områdestyrene som er formelt ansvarlige for å konkretisere forslag og sørge for gjennomføringen av nye programmer. I planleggingsfasen skal det legges vekt på konkretisering av mål og delmål og kartlegging av sentrale problemstillinger og forskningsoppgaver. I brukerstyrte programmer skal det også skaffes ekstern finansiering til programmene. I alle programmer stilles krav om både fagkunnskap og kjennskap til brukernes behov. Både sentrale fagfolk og representanter fra brukermiljøer (næringsliv, forvaltning, organisasjoner) skal ifølge retningslinjene delta i denne fasen. Det nedsettes en såkalt *planleggingsgruppe* til å ivareta ansvaret for oppgavene i denne fasen. Programplanen som utarbeides i denne fasen skal være så konkret at gjennomføringen av programmet kan delegeres til et programstyre.

Områdestyret oppnevner et *programstyre*, som er ansvarlig for den løpende styringen og oppfølgingen i den neste fasen, gjennomføringsfasen. Dette innebærer at programstyret har ansvaret for å utarbeide en handlingsplan, for å velge ut eller initiere prosjekter, og for den generelle koordinering og oppfølging av programarbeidet. Programstyret skal rapportere til områdestyret gjennom områdedirektør, og skal arbeide selvstendig innenfor de opptrukne rammene. Områdestyret skal følge opp arbeidet gjennom programstyrets rapporter om programmets framdrift og oppnådde resultater. Områdestyret og Forskningsrådets administrasjon skal bare gripe inn dersom det er avvik fra de vedtatte planer.

2.4. Programstyrenes sammensetning og oppgaver

Som en generell regel heter det at programstyrene skal være sammensatt av forskere og brukere. Videre skal det tas hensyn til kjønnsfordeling og geografisk spredning ved sammensetningen. Det skal normalt ikke være flere enn sju medlemmer i et programstyre³. Unntak fra denne hovedregelen finner vi i KS' grunnforskningsprogrammer som består av bare forskere. I NT har det gjerne vært en overvekt av forskere, slik at forskerne har utgjort nærmere 2/3 av programstyrets medlemmer. Her er det naturlig å nevne at det teknologisk-naturvitenskapelige fagområdet skiller seg fra de andre områdene i Forskningsrådet, ved at ansvaret for grunnforskning og anvendt forskning ikke er samlet under ett områdestyre. NT har et særlig ansvar for

³ Kilde: Internt notat *Om forskningsprogrammer i Norges Forskningsråd. Rapport fra nedsatt arbeidsgruppe.* (Datert 5.4.95)

grunnforskningen, mens IE har hovedansvaret for den brukerrettede delen av forskningen. Forskerdominansen i NT må ses på bakgrunn av grunnforskningsansvaret i dette områdestyret. Ellers finner vi små variasjoner på tvers av områdene, med unntak av at BF gjerne har hatt noe større programstyrer med 8-12 representanter.

I de fleste områdene har programstyrene bevilgningsfullmakt. Medisin og helse representerer et unntak. I dette området har programstyrene i utgangspunktet bare innstillende myndighet overfor områdestyret i forbindelse med hovedsøknadsbehandlingen i Forskningsrådet. For å oppnå større fleksibilitet i søknadsbehandlingen er likevel enkelte programstyrer gitt bevilgningsfullmakt for deler av sine budsjetter.

Flere av områdestyrene viser til et standardmandat eller en veiledende mal for programstyrene. I Kultur og samfunn gjelder en slik mal i første rekke for de handlingsrettede programmene, mens det vil være større variasjon i mandatene til grunnforskningsprogrammene. Ellers er det tilsynelatende liten variasjon i programstyrenes mandater. Følgende trekk ser ut til å gå igjen på tvers av områdestyrene:

Områdestyret vedtar programmets økonomiske, faglige, tidsmessige og andre rammer og oppnevner et programstyre. Programstyret konkretiserer og utdypet programmets mål og prioriteringer i et programnotat eller handlingsplan som skal godkjennes av områdestyret. Rapporteringen til områdestyret skjer for øvrig gjennom årlige budsjetter og rapporter, og gjennom en sammenfattende sluttrapport. Programstyret har ansvaret for å ta initiativ til prosjekter og til å vurdere egnede forskningsmiljøer og prosjekter i forhold til programmets mål og prioriteringer. Videre skal programstyret følge opp igangsatte prosjekter, stimulere til samarbeid og nettverksbygging og ivareta formidlingen til aktuelle aktører.

Sekretariatet til forskningsprogrammene vil normalt bestå av en *programkoordinator* med nødvendig kontorstøtte⁴. Programkoordinatoren skal arbeide ut fra de retningslinjer programstyret trekker opp og rapporterer til programstyret i saker som gjelder programarbeidet. Programkoordinatoren kan være ansatt i Forskningsrådets administrasjon eller det kan engasjeres en ekstern person til oppgaven. Om det engasjeres en ekstern programkoordinator, kan Forskningsrådet i tillegg møte med en

⁴ I NT og IE benyttes betegnelsen *programleder* om programmets administrative leder. Innenfor disse områdene spiller administrasjonen en mer aktiv rolle i driften av programmene. Dette vil vi komme tilbake til.

observatør på styremøtene. Observatøren skal i slike tilfeller fungere som et bindeledd mellom Forskningsrådet og programstyret.

Programstyreleder vil normalt ha ansvaret for å innkalle til og lede programstyremøter, og sørge for at Forskningsrådets habilitetsregler følges. Programkoordinatoren på sin side vil ha ansvaret for den daglige drift av programmet.

Programstyret kan også vurdere behovet for å engasjere en forskningsleder som skal bidra til den faglige koordinering og gjennomføring av programmet. Forskningsledere deltar i programstyrets møter, men har ikke stemmerett. I områdene KS, MH og MU vurderes behovet for forskningsleder innenfor det enkelte program. I BF, IE og NT derimot benyttes ikke forskningsleder i programmene.

I selve søknadsbehandlingen kan programstyret benytte seg av eksterne konsulenter. I BF, IE og NT benyttes eksterne konsulenter alltid eller i stor utstrekning. I KS og MU benyttes eksterne konsulenter etter behov. MH benytter seg av eksterne konsulenter i behandlingen av søknader som ikke blir behandlet i faggruppene.

2.5. Programorganisering og søknadsbehandlingen

Vi har sett at det formelle ansvaret for gjennomføringen av programmet, selve søknadsbehandlingen, er delegert til programstyrene. I Forskningsrådets terminologi skjer initiering av nye programmer og oppnevning av programstyrer på 2. styringsnivå (områdenivå), mens søknadsbehandlingen foregår på 3. styringsnivå. Når det gjelder retningslinjer for søknadsbehandlingen finner vi derfor variasjoner både mellom områdene og innenfor det enkelte område.

I KS vil utlysningsformer variere i ulike programmer, noe som også får betydning for søknadsbehandlingen. I de handlingsrettede programmene vil programstyret ofte invitere forskningsmiljøene til å formulere prosjektforslag, eller de vil plassere forskningsoppdrag direkte i en forskningsinstitusjon. I grunnforsknings-programmene vil det vanligvis bare være generell utlysning av midler. I tillegg til de retningslinjer som ligger i mandatet, vil programstyret i alle programmer legge vekt på søkerens og forskningsmiljøets faglige kvalifikasjoner og prosjektets kvalitet og relevans. Saksforbereders vurdering skal konkludere med om prosjektet er klart støtteverdig, svakt støtteverdig eller ikke støtteverdig. Eksterne konsulenter brukes når programstyremedlemmene ikke selv har den nødvendige kompetanse til å vurdere søknadene.

MH skiller seg fra de andre områdene i Forskningsrådet ved at søknadene vurderes av faggruppene før de behandles i programstyrene. Faggruppene foretar en kvalitetsvurdering basert på vitenskapelige/ faglige kriterier. Den samlede vurderingen av søknadene angis med en karakter på skalaen en til fire, med én desimal. Én betyr "klart støttverdig", mens fire betyr "ikke støtteverdig". I tillegg til den faglige vurderingen skal det foretas en "strategisk vurdering" av søknaden. Dette innebærer en vurdering av om prosjektet dekker spesielle nasjonale kunnskapsbehov, og om norske forhold ligger spesielt godt til rette for forskning på området. Det skal også vurderes om det er et spesielt behov for kompetanseoppbygging på feltet, og om Forskningsrådet har god tilgang på alternativ forskningsfinansiering i det aktuelle prosjektet. Programstyrene får søknadene med faggruppens vurderinger, og programstyrets oppgave blir så i første rekke å vurdere prosjektenes relevans i forhold til programmets samlede mål og prioriteringer. På dette grunnlag utarbeides en prioriteringsliste til områdestyret.

Erfaringene med to-trinnsmodellen i MH har vært at modellen fungerer bedre jo mer grunnforskningspreget og medisinsk faglig en søknad er. Prosjekter av ikke-medisinsk karakter, som f.eks. tar sikte på å utvikle et produkt, en løsning eller en tjeneste som kan benyttes i medisinsk praksis eller i helseforvaltningen, passer dårligere inn i modellen. Områdestyret har derfor vedtatt å beholde totrinns-modellen som grunnmodell, men samtidig holde muligheten åpen for at noen søknader skal kunne bli unntatt for faggruppevurdering. For disse søknadene vil eksterne konsulenter foreta den faglige vurderingen av søknadene.

Det er administrasjonen i MH som i samråd med programkoordinator og/ eller programstyreleder som vurderer hvilke søknader som skal unntas fra faggruppevurdering. Disse søknadene sendes til eksterne fagkyndige konsulenter for vurdering, evt. for vurdering av deler av søknaden. Hver søknad skal vurderes av to konsulenter, og en tredje skal trekkes inn om det er stort språk i vurderingene. Med utgangspunkt i konsulentens og programstyrets egne vurderinger innstiller programstyret søknaden etter programrelevans.

IE har et særlig ansvar for forskning rettet mot næringlivet. Dette gjenspeiler seg både i arbeidsform og i kriterier for vurdering av prosjekter. Områdestyret har gjennom sine retningslinjer tatt sikte på å etablere en rolledeling mellom programstyre og administrasjon som ligger nært opp til den modell vi finner i næringslivet. Dette innebærer at administrasjonen har fått relativt stor frihet til å foreta beslutninger på vegne av programstyret. Prosjektbevilgninger inntil 3 mill. kroner pr. år kan f.eks.

effektueres av Forskningsrådets administrasjon slik at administrasjonens innstilling først i ettertid legges fram til formell godkjenning i programstyret. Vider er administrasjonen ansvarlig for å utarbeide korte, sammenfattende innstillinger som grunnlag for bevilgningsvedtak i programstyret. Denne modellen bygger på utstrakt bruk av ekstern kompetanse i søknadsbehandlingen.

I søknadsbehandlingen i IE blir det lagt vekt på at prosjektet ikke ville blitt gjennomført uten offentlig medfinansiering, at prosjektet er prioritert av den aktuelle bedriftens ledelse og ellers er i samsvar med bedriftens strategi. Videre skal prosjektene sikre "god ressursutnyttelse og en bærekraftig ivaretagelse av miljøhensyn". Muligheter for styrking av samarbeidsrelasjoner mellom bedrifter og forskningsinstitusjoner skal også vektlegges.

Karakteristisk for IE er kravet om medfinansiering fra brukerne. Størrelsen på støtten fra Forskningsrådets side vil avhenge av prosjektets karakter. I "grunnleggende industriell forskning" vil Forskningsrådet kunne finansiere inntil 50% av kostnadene. I "utviklingsprosjekter" vil Forskningsrådets støtte være begrenset oppad til 25% av projektkostnadene. Ut over dette vil Forskningsrådet kunne øke støtte ut fra regionalpolitiske hensyn eller av et særskilt hensyn til små og mellomstore bedrifter.

I MU er det utviklet en mal for faglig vurdering som også benyttes i faggruppene. I dette skjemaet vurderes søkerens og forskningsmiljøets kvalifikasjoner, prosjektets faglige kvalitet og vitenskapelige betydning, og forventet nytte og bidrag til utvikling av fag eller forskningsmiljøer. Disse momentene rangeres fra fremragende/klart støtteverdige til dårlig/ikke støtteverdige. Det skal også foretas en totalvurdering av det enkelte prosjekt. Denne malen tilpasses de ulike programmene behov. Fra administrasjonens side påpekes det at utvelgelseskriteriene i prinsippet er de samme, men at de vil vektlegges forskjellig i de ulike programmene.

I NT sendes alle nye og store projektsøknader til ekstern ekspertvurdering før behandling i programstyret. Det skal foretas en vurdering av prosjektleders og eventuelle individuelle kandidaters kvalifikasjoner, prosjektets faglige kvalitet og vitenskapelige betydning og forventet nytte og bidrag til utvikling av fag og forskningsmiljø. Vurderingsskalaen er femdelte: "fremragende", "meget god", "god", "mindre god" og "dårlig". Det skal også foretas en totalvurdering av søknaden.

2.6. Evaluering

På spørsmål om retningslinjer for evaluering, viser informantene til Forskningsrådets

generelle retningslinjer⁵. Det skilles mellom *evalueringer*, utført av eksterne, uavhengige aktører og *egenvurderinger*, utført av programstyret selv. Mens egenvurderinger normalt skal gjennomføres ved avslutningen av ethvert program, legges det opp til en relativt restriktiv linje når det gjelder igangsetting av nye evalueringer. Slike skal i henhold til de nye retningslinjene bare gjennomføres når de kan "frambringe ny informasjon av betydning for planleggings- og beslutningssituasjoner". Følgende definisjon av evalueringsbegrepet legges til grunn⁶:

En FoU-evaluering er en samling og bearbeiding av informasjon med påfølgende vurdering, så systematisk og objektiv som mulig, av en planlagt, pågående eller avsluttet FoU-aktivitet (-prosjekt, -program, -disiplin e.l., - institutt eller -politikk), herunder en vurdering av dens design, implementering, resultater, bruk eller effekter. Målet er å fastslå kvaliteten og relevansen til aktiviteten; herunder grad av måloppnåelse, effektivitet, virkningsgrad og bæredyktighet. En evaluering skal fremskaffe informasjon som er både troverdig og anvendelig og skal utføres på en måte som dekker behovet for adekvat beslutningsinformasjon både på operativt og strategisk nivå, hos de forskningsutførende og de finansierende parter.

Tre hovedbegrunnelser for å gjennomføre FoU-evalueringer trekkes frem. For det første skal bruk av offentlige FoU-midler kunne begrunnes og legitimeres. For det andre kan en evalueringsprosess i seg selv bidra til kvalitetssikring av forskning ved å gi innsikt i kunnskapsproduksjonen. Åpenhet i prosessen regnes som en forutsetning for at evalueringen vil få en slik læringsfunksjon. Og til slutt kan en evaluering gi beslutningsunderlag for strategiske valg.

En rekke ulike analysetyper som kan være aktuelle i evalueringssammenheng blir beskrevet: Tiltaksanalyse, effektanalyse, årsaksanalyse, prosessanalyse, måloppfyllelsesanalyse, effektivitetsanalyse og formativ evaluering. Valg av analysetype må ifølge håndboka vurderes ut fra hva som er formålet med den enkelte evaluering.

Ved valg av evaluator heter det at de berørte parter, herunder de som skal evalueres, bør få anledning til å komme med forslag til aktuelle evaluatorene. Det skal utarbeides en oppdragsbeskrivelse som spesifiserer hva som skal evalueres, samt når, hvor,

⁵ De konkrete dokumenter det vises til er "Evalueringshåndbok for Norges forskningsråd" og DOKSY 3-7-20.

⁶ Ifølge håndboka er dette en presisering av det evalueringsbegrep som benyttes i OECD.

hvordan og hvorfor en evaluering skal gjennomføres. Sammensetningen av evalueringsorganet skal svare til de kompetansebehov som framgår av oppdragsbeskrivelsen. Det kan også være aktuelt å utlyse en anbudsrunde på bakgrunn av oppdragsbeskrivelsen.

Evaluators tolkning og presisering av oppdragsbeskrivelsen skal legges fram og godkjennes av Forskningsrådet før evalueringsarbeidet kan begynne.

I forbindelse med gjennomføringen av evalueringen, heter det at “de impliserte parter” skal trekkes inn i prosessen. Det anbefales også at det opprettes en referansegruppe som får anledning til å kommentere design, gjennomføring og foreløpige funn i evalueringsarbeidet. Evalueringsobjektene skal også gis mulighet til å kommentere et utkast til evalueringsrapporten. Den endelige rapporten skal sendes på høring til de som er blitt evaluert, til tiltakshaver/programstyret og til aktuelle brukere av evalueringsresultatene. Deretter skal evalueringen normalt behandles av områdestyret. Det anbefales at Forskningsrådet etter en viss tid, f.eks. etter to år, foretar en gjennomgang av status for oppfølging av de vedtak som ble gjort som en følge av evalueringen.

Vi kan oppsummere Forskningsrådets retningslinjer for evaluering i noen hovedpunkter:

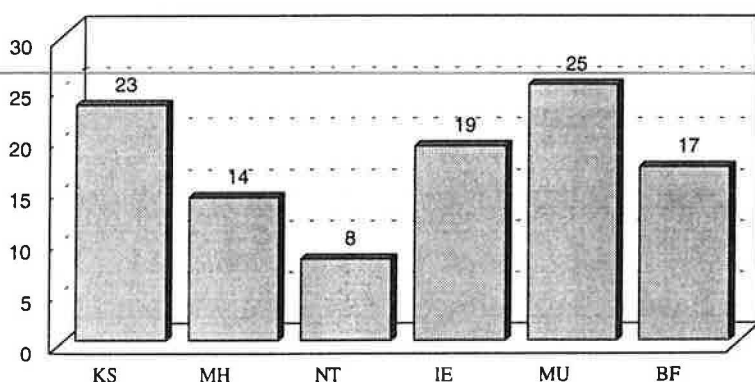
- ▶ Områdene skal være relativt tilbakeholdne med å vedta programevalueringer, mens egenvurderinger normalt skal foretas ved avslutningen av hvert program
- ▶ Det bør legges stor vekt på forberedelsen av en evaluering og utformingen av en presis oppdragsbeskrivelse
- ▶ Det bør sikre åpenhet i prosessen

Håndboka gir retningslinjer for den administrative behandlingen og for utformingen og redigeringen av den endelige evalueringsrapporten. Det er imidlertid få konkrete retningslinjer for selve gjennomføringen av evalueringen. Det går også klart fram i innledningen til evalueringshåndboka at dens sentrale målgruppe er saksbehandlere internt i Forskningsrådet.

3. PROGRAMPORTEFØLJEN 1996

I dette kapitlet tar vi sikte på å beskrive enkelte trekk ved programporteføljen i Forskningsrådet i 1996. Først ser vi på antall programmer, programmenes størrelse, og på finansieringsstrømmene til programmene. Deretter går vi nærmere inn på sammensetningen av programstyrene, med særlig vekt på balansen mellom forsker- og brukerrepresentanter. Vi har også forsøkt å få svar på hvor stor del av dagens programportefølje som består av programmer som er overført fra det "gamle" forskningsrådssystemet. For å få et bilde av hvilken type programmer det her dreier seg om, har vi bedt våre informanter om selv å klassifisere programmene i henhold til Forskningsrådets egne kategorier; grunnforskningsprogrammer, handlingsrettede programmer og brukerstyrte programmer. Som antydnet i kapittel 2, har områdene valgt ulike modeller for gjennomføringen av sine programmer. Bl.a. finner vi at bruk av forskningsledere og eksterne konsulenter varierer en del. Vi har forsøkt å få en oversikt over praksis også på dette området, og resultatene av dette blir presentert i et eget avsnitt om organiseringen av programmene. Vi har også stilt spørsmål om hvorvidt programmene er evaluert og hvilken type evaluering det i så fall dreier seg om. For å få et inntrykk av programstyrets rolle, har vi forsøkt å kartlegge programstyrets aktiviteter i ulike faser av beslutningsprosessen. På bakgrunn av disse svarene har vi konstruert en "aktivitets- indeks" som blir presentert og drøftet mot slutten av dette kapitlet.

3.1. Hvor mange og hvor store?

Figur 3.1: Antall programmer i de ulike områdene i Norges forskningsråd i -96. (Figuren bygger på tabell 3.1 på neste side)

Figuren over viser at det er stor variasjon mellom områdene når det gjelder antall programmer. NT har lavest antall programmer med sine åtte, mens MU og KS har flest med henholdsvis 25 og 23 programmer. IE, BF og MH havner i en mellomgruppe med henholdsvis 19, 17 og 14 programmer. Tabell 3.1 på neste side viser programporteføljen fordelt på de ulike områdene i Forskningsrådet.

Tabell 3.1: *Programmenes antall og størrelse i de ulike områdene i Norges Forskningsråd i 1996.*

Gjennomsnittstall ⁷ (unntatt "antall programmer" i de ulike områdene).

Område	1 Antall program-mer i -96	2 Varighet (ant. år fra start til slutt))	3 "Fartstid" (ant. år pr.-96)	4 Budsjett pr. program (Mill. kr.)	5 Budsjett pr. progr./år (Mill. kr.)	6 Ant. prosj. pr. program til nå	7 Ant. prosj. pr. progr./år	8 Kroner pr. prosjekt (1000 kr.)
					(kol. 4 : 2)		(kol. 6 : 3)	(kol. 5 : 7)
KS	23	6,9	4,8	54.580	7.910	41,3	8,6	920
(KS ⁸)	(22)	(6,7)	(4,5)	(41.700)	(6.224)	(46,2)	(10,3)	(604)
MH	14	5,1	3,9	29.020	5.690	26,5	6,8	837
NT	8	5,4	2,7	59.540	11.026	37,1	13,7	805
IE ⁹	19	4,6	2,0	426.720	92.765	39,7	19,9	4.662
MU	25	5,2	3,0	26.450	5.087	25,6	8,5	598
BF	17	5,2	2,6	100.343	19.297	49,8	19,2	1.005
Totalt	206							
Gj.snitt	17,7	5,4		116.109	23.629	36,7	12,8	1.471

⁷ Programmer hvor vi mangler opplysninger om budsjett og/eller antall prosjekter er ikke med i beregningsgrunnlaget for gjennomsnittstallene (kolonne 2-8). Dette gjelder "Norsk utenrikspoltisk historie" (KS), "Program for rusmiddelforskning" (MH), "Program for avansert vitenskapelig utstyr" (NT) og "TEFT" (IE). Ei heller "PROSUS" (BF) og "Forskningsprogram om tvungen migrasjon, ressurskonflikter og utvikling" (BF) er med.

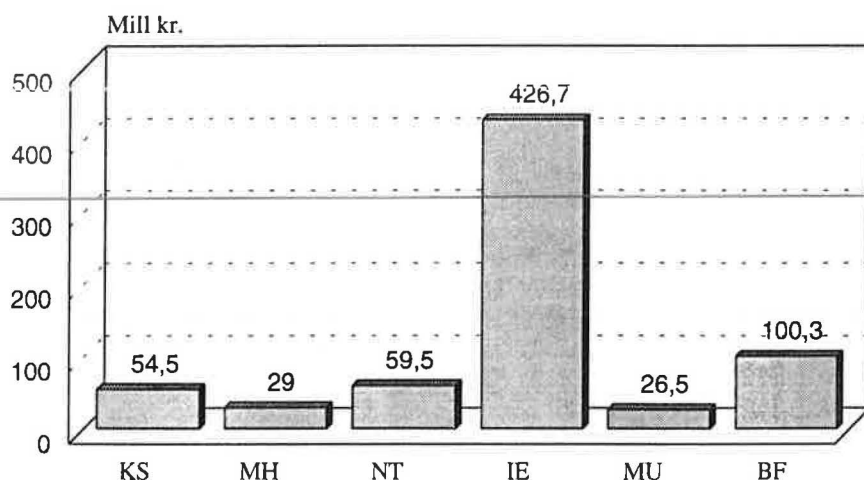
⁸ KS-tall eksklusive LOS (outlier). LOS-programmet har et totalbudsjett på 325 millioner og forhøyer dermed gjennomsnittlig budsjett pr. program og kroner pr. prosjekt i betydelig grad.

⁹ IE har før 1996 hatt et langt større antall programmer. I 1996 ble det imidlertid foretatt en reorganisering av programporteføljen ved at IE samlet sin programvirksomhet (ca 45 programmer) i 12 sektorprogrammer. Av de resterende syv programmene var det flere som skulle avvikles i 1996.

Vi har sett at en programperiode i henhold til Forskningsrådets generelle retningslinjer normalt skal ha en varighet på ca fem år. Ser vi på porteføljen for 1996, ligger den gjennomsnittlige varigheten på litt over fem år. Programmene i KS har i snitt en noe lengre varighet, mens IEs programmer har den korteste gjennomsnittlige varigheten. Det er imidlertid snakk om ganske små variasjoner. Det er dessuten en viss usikkerhet knyttet til disse tallene¹⁰.

For å få et bilde av "alderen" i programporteføljen, har vi anslått programmenes gjennomsnittlige "fartstid", dvs. hvor mange år som er gått siden programmet ble startet opp, for hvert område. Vi ser at IE har den yngste programporteføljen, med en gjennomsnittlig fartstid på to år. Dette henger naturlig sammen med reorganiseringen av programvirksomheten i 1995/96. Som en følge av denne ble IEs programmer samlet i 12 større sektorprogrammer som dermed fikk ny formell oppstart. KS og MH har de eldste programporteføljene med en gjennomsnittlig fartstid på hhv 4,8 og 3,9 år.

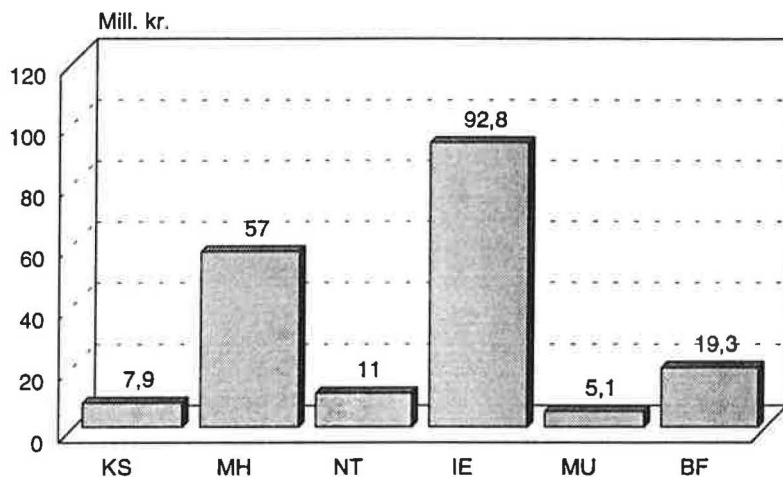
"Programstørrelse" er et sammensatt begrep. Vi har forsøkt å måle størrelse både ved å se på programmenes budsjetter og antall prosjekter, og ved å kombinere de to variablene. Uansett hvilket mål vi legger til grunn, kommer imidlertid IE ut med de klart største programmene i Forskningsrådet. Gjennomsnittlig (total)budsjett pr. program i IE utgjør godt over 400 millioner kroner, mens det i de andre områdene varierer fra 26 millioner i MU til 100 millioner i BF, jf. figur 2.

Figur 3.2: Gjennomsnittlig budsjett pr. program i de ulike områdene

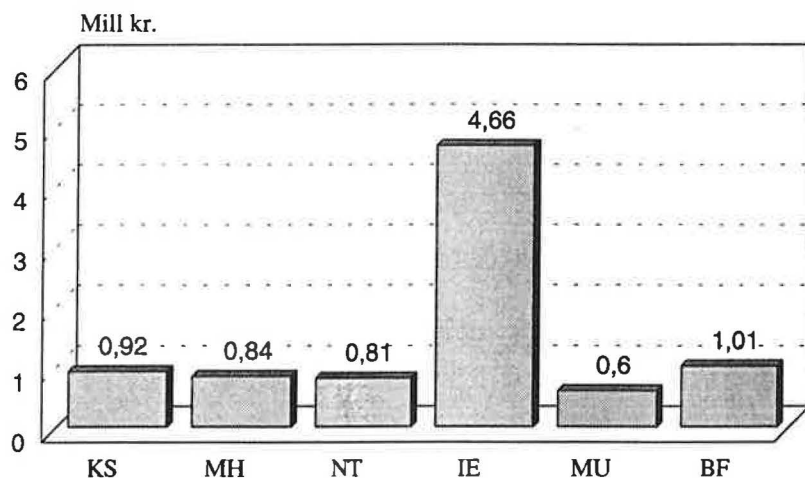
¹⁰ Usikkerheten her skyldes flere forhold. For det første vil programmene i mange tilfeller strekke seg noe ut over den formelle programperioden. For det andre er enkelte av programmene gjennomført i to eller t.o.m. tre programperioder (I slike tilfeller har vi forsøkt som hovedregel å bare ta hensyn til den siste programperioden eller den/ de programperioden(e) vi har hatt mest fullstendige data for). For det tredje vil programmene i flere tilfeller i realiteten være en fortsettelse av et tidligere program, men under et annet navn. Programmets varighet blir da en mer problematisk størrelse.

Ser vi på de årlige budsjetterammene (figur 3.3), har IEs programmer et gjennomsnittlig budsjett på 93 millioner, mens totalbudsjettene i programmene i de andre områdene ligger på mellom 6 og 19 millioner i gjennomsnitt.

Figur 3.3: Gjennomsnittlig budsjett pr. program pr. år i de ulike områdene

Om vi ser på kostnader pr. prosjekt (figur 3.4), ser vi at IE også har de største prosjektene, med en gjennomsnittskostnad på nærmere 4,6 millioner kroner pr. prosjekt. NT kommer som nummer to med vel 1 million pr. prosjekt, mens MU har de minste prosjektene med 0,6 millioner pr. prosjekt i gjennomsnitt.

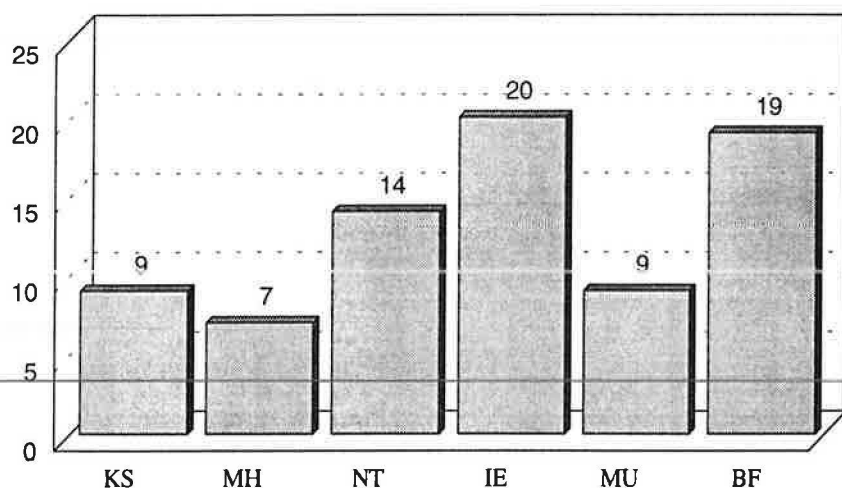
Figur 3.4: Gjennomsnittlig budsjett pr. prosjekt (i program) i de ulike områdene

Reorganiseringen av programporteføljen i IE er én forklaring på de store budsjettene i disse programmene. I 1996 ble som nevnt (fotnote nr. 9) det meste av programvirksomheten samlet i tolv sektorprogrammer. En annen viktig forklaring er at IEs programvirksomhet er basert på såkalt "brukerstyring". Brukerstyrt forskning forsetter medfinansiering fra næringslivet, enten i form av egeninnsats eller som kontanttilskudd. I 1996 var ca. 57 prosent av IEs samlede programbudsjett finansiert ved hjelp av eksterne midler. Av disse var 54 prosent egeninnsats eller kontanttilskudd

fra næringslivet, mens tre prosent kom fra andre offentlige kilder som SND, departementsoppdrag, etc. Disse opplysningene går frem av "Budsjett 1996 for IE", samt understøttes i undersøkelsen, (tabell 3.2 på neste side, i kolonnen for IE).

Det er viktig å merke seg at programmenes betydning som virkemiddel også varierer sterkt i de ulike områdene. Dersom vi tar utgangspunkt i områdenes budsjetter for 1996, ser vi f.eks. at programmene totalt dominerer i IE, mens de bare utgjør en liten del av NTs samlede virksomhet. Også i MU og BF er programmene viktige virkemidler, mens de i KS og MH utgjør rundt halvparten av totalbudsjettet. En del av forklaringen på IEs store programmer ligger altså i at så og si hele IEs budsjett er fordelt på ulike programmer.

Ser vi på "programstørrelse" i forhold til antall prosjekter, er det IE og BF som peker seg ut med flest prosjekter (figur 3.5). Om vi ser på antall prosjekter som er finansiert hittil i programmene og korrigerer for antall år som programmene hittil har vart, kommer IE og BF ut med hhv. 20 og 19 prosjekter i året pr. program. Derneft følger NT med 14 prosjekter, og til slutt KS, MU og MH med 7-9 prosjekter.

Figur 3.5: Gjennomsnittlig antall prosjekter pr. program pr. år.

3.2. Hvem betaler?

Vi har gjennomført beregninger av hvordan budsjettrammene for den samlede programporteføljen i Norges Forskningsråd fordeler seg på ulike finansieringskilder. Dette er gjort med utgangspunkt i totalbudsjettet (for hele programperioden) for hvert enkelt program¹¹, og er vist i tabell 3.2 på neste side.

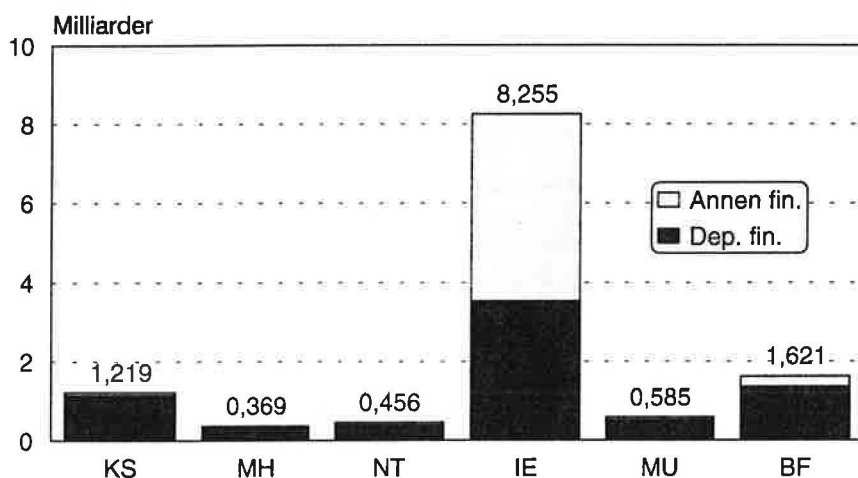
¹¹ Tallmaterialet er i hovedsak hentet inn gjennom spørreundersøkelsen, men er i noen grad supplert med tall fra Forskningsrådets "Budsjett 1996". I tillegg til finansiering fra det enkelte departement, har vi benyttet kategoriene "annen offentlig", "egenfinansiering", "annen privat" og "annet". Kategorien "annen offentlig" omfatter bl.a. SND. "Egenfinansiering" betyr her at de som søker om programmidler selv dekker en del av kostnadene. Dette er særlig aktuelt i IE, der industrien selv forutsettes å bidra med midler. Kategorien "annen privat" omfatter bl.a. NHO.

Tabell 3.2: Totalbudsjett¹² (hele programperioder) for programporteføljen i 1996 fordelt på finansieringskilder. Tall i mill. kr og prosent.

Dep.	KS	MH	NT	IE	MU	BF	Totalt	%
AD	48,0	-	-	-	-	-	48,0	0,4
BFD	65,1	8,8	-	-	-	-	73,9	0,6
FIN	64,7	-	-	-	4,4	-	69,1	0,5
FID	-	-	-	8,0	14,1	777,8	799,9	6,4
JD	11,7	-	-	-	-	-	11,7	0,1
KUF	594,1	123,0	164,1	-	39,6	55,1	975,9	7,8
KAD	64,6	27,8	-	166,0	1,8	4,7	264,9	2,1
KD	2,0	-	-	-	-	-	2,0	-
LD	37,7	-	4,0	8,0	51,2	311,7	412,6	3,3
MD	45,9	-	-	8,0	317,7	38,1	409,7	3,2
NOE	104,3	40,4	206,7	3.032,7	90,0	75,9	3.550,0	28,4
SD	30,5	-	-	289,0	-	-	319,5	2,6
SHD	56,7	147,7	19,0	16,0	2,0	-	241,4	2,0
UD	18,8	-	-	-	-	93,5	112,3	0,9
Sum dep.	1.144,1	347,7	393,8	3.527,7	520,8	1.356,8	7.290,9	58,3
(%)	(15,7)	(4,8)	(5,4)	(48,4)	(7,1)	(18,6)		
Annen off.	47,5	18,0	-	40,1	64,4	121,9	291,9	2,3
Egenfin.	-	-	62,0	4.484,6	-	142,5	4.689,1	37,5
Annen priv.	5,3	2,6	-	202,3	-	-	210,2	1,7
Annet	22,0	-	-	-	-	-	22,0	0,2
Annen fin.	74,8	20,6	62,0	4.727,0	64,4	264,4	5.213,2	41,7
(%)	(1,4)	(0,4)	(1,2)	(90,7)	(1,2)	(5,0)		
Totalt	1.218,9	368,3	455,8	8.254,7	585,5	1621,2	12.504,1	100
(%)	(9,8)	(2,9)	(3,6)	(66,0)	(4,7)	(13,0)		

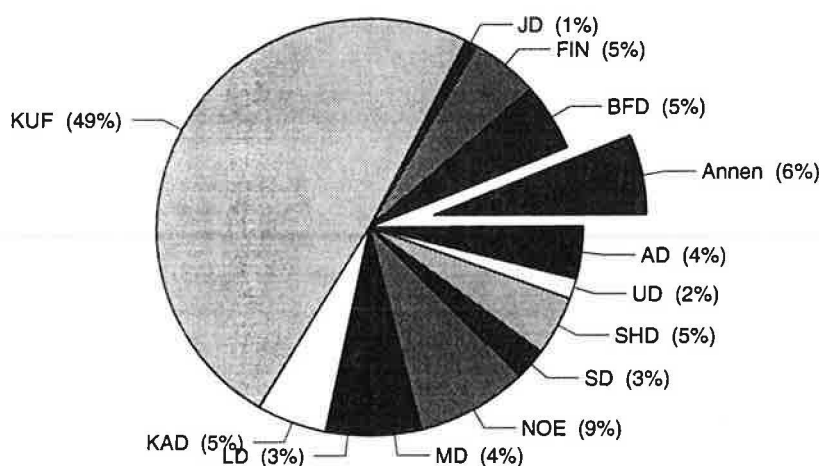
¹² Det knytter seg en viss usikkerhet til programmenes totalbudsjett (særlig for de nyeste programmene), og dermed også til finansieringskildenes andel av budsjettet, da departementenes andel (i kr.) er beregnet ut fra departementenes %-vise andel av budsjett-tallene. Usikkerheten skyldes særlig to forhold. Vi har benyttet reelt budsjett der vi har hatt slike opplysninger (som regel for programmets leveår til nå), mens vi som regel har basert oss på anslag i programnotater m.m for de gjenværende leveår. For det andre er det slik at noen av programmene strekker seg over flere programperioder. I slike tilfeller har vi tatt hensyn til den siste programperioden, da det er denne vi har hatt mest fullstendige data om.

Ser vi på den samlede programporteføljen, ser vi at "annen finansiering" (enn departementsfinansiering) har en høy andel med 41,7 % av total finansiering. Dette skyldes i særdeleshet at IE med sine brukerstyrte programmer opererer med en høy grad av egenfinansiering i sine programmer (se også figur 5). Av departementene er NOE den klart største bidragsyteren til programvirksomheten. Langt etter NoE følger FID, LD, MD, KAD og SD. Som vi ser av tabell 3.2 er det imidlertid stor variasjon i departementenes og andre finansørers deltakelse på tvers av områdene. KS er det området som har bredest finansieringsprofil, på departementssiden er det kun FID som ikke bidrar her.

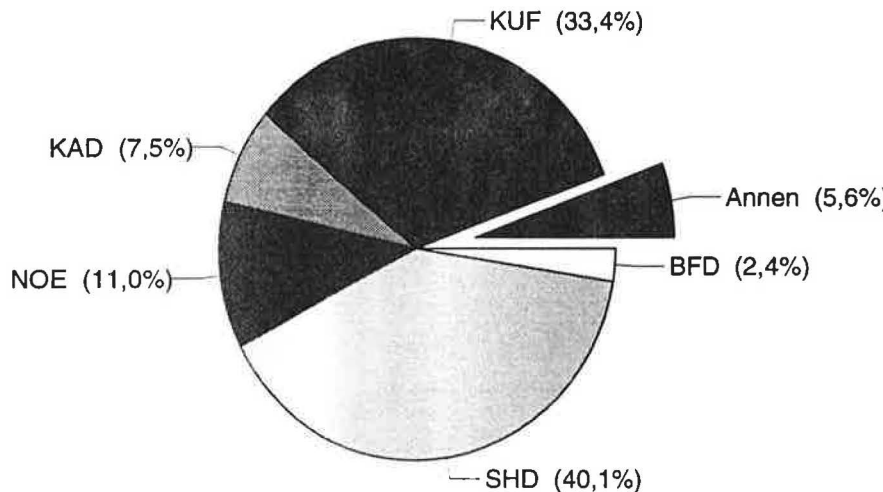
Figur 3.6: Totalbudsjett for programporteføljen i 1996, fordelt på departement og andre finansører

I KS ser vi at KUF skiller seg ut som hovedfinansieringskilde med en andel på 49 %, (figur 6). Forøvrig er finansieringen av KS-programmer fordelt på en rekke ulike departement. Etter KUF er NOE det departement som bidrar mest til programporteføljen i KS, med en andel på 9 %.

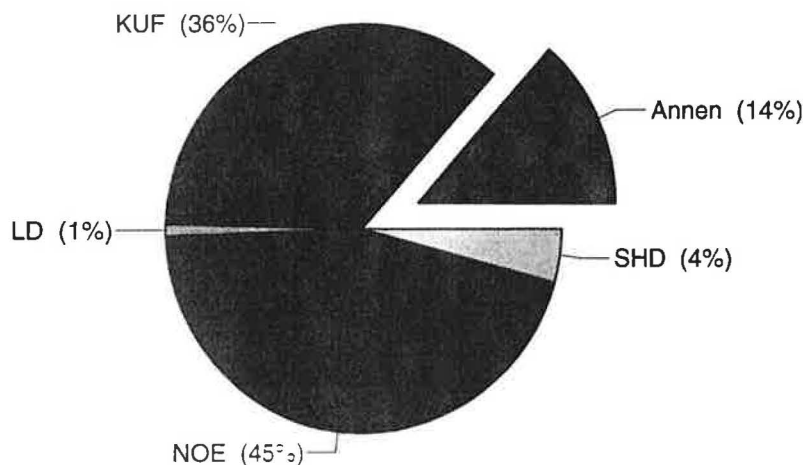
Figur 3.7: Finansieringskilder i KS' programportefølge 1996. Prosent.

Mens finansieringen av KS' programmer er spredt på mange finansieringskilder, er finansieringen av MHs programportefølje konsentrert rundt et mindre antall departementer, (figur 7). SHD og KUF er de viktigste bidragsyterne. Resten av budsjettet er fordelt på NOE, KAD, BFD og "annen offentlig".

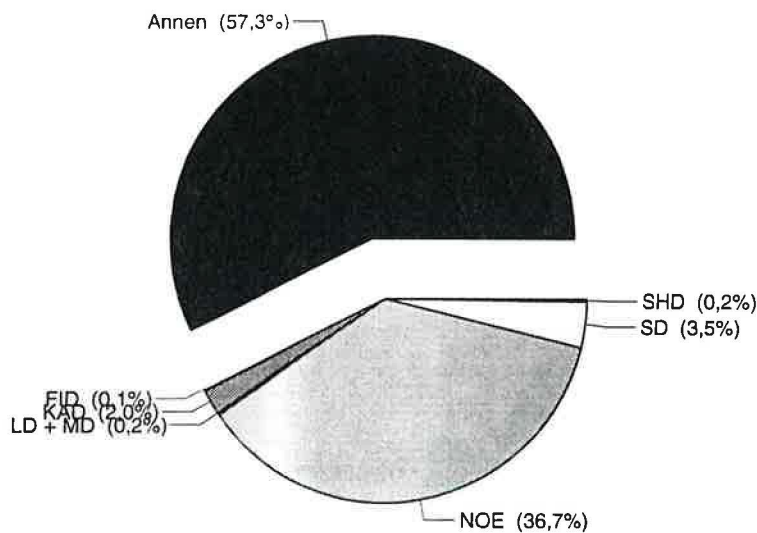
Figur 3.8:
Finansieringskilder i
MH's programportefølje 1996. Prosent.

I NT er NOE klart største finansieringskilde, mens KUF følger som en god nummer to, (figur 8). 14 % av NTs programvirksomhet er dessuten egenfinansiert. Videre gir SHD og LD mindre bidrag til programvirksomheten innenfor dette området.

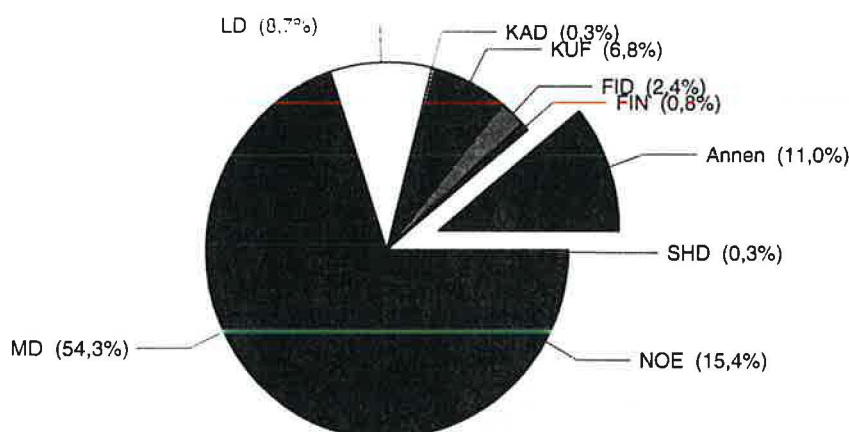
Figur 3.9:
Finansieringskilder i
NT's programportefølje 1996. Prosent.

IE er som nevnt det området som med sin brukerstyrte forskning i størst grad baserer seg på egenfinansiering. NOE er naturlig nok viktigste bidragsyter blant departementene. KAD og SD er også relativt viktige finansieringskilder, mens FiD, LD, MD og SHD bidrar med relativt ubetydelige beløp hver seg til IEs programportefølje.

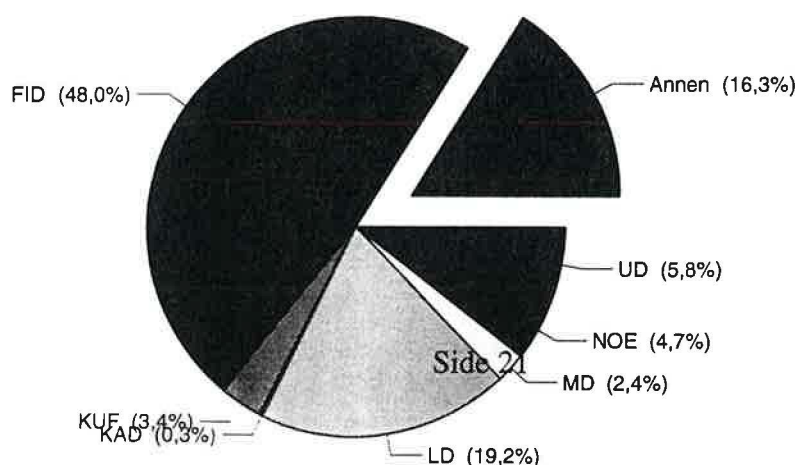
Figur 3.10:
Finansieringskilder i
IE's programportefølje
1996. Prosent.

I MU ser vi igjen en bredere finansieringsprofil, (figur 3.10). MD er den dominerende finansieringskilde, men også NOE, LD og KUF er representert med betydelige bidrag til MUs programbudsjett. FID, FIN, KAD og SHD bidrar med mindre beløp.

Figur 3.11:
Finansieringskilder i
MU's programportefølje
1996. Prosent.

I BF er det FID som framstår som langt viktigste bidragsyter, fulgt av LD. En del av programporteføljen har også egenfinansiering eller mottar offentlig finansiering utenom departementene. UD, NOE, KUF og MD er godt representert, mens KAD bidrar i ubetydelig grad.

Figur 3.12:
Finansieringskilder i
BF's programportefølje
1996. Prosent.

3.3. Hvem styrer?

Tabell 3.3. Sammensetningen av programstyrene.

Område	Gj. snittlig ant. medl.	Gj. snittlig brukerandel (%)	Gj. snittlig forskerandel (%)	Gj. snittlig kvinneandel (%)
KS	7,3	38	62	40
MH	7,1	35	65	43
NT	7,3	30	70	34
IE	7,9	63	26	30
MU	7,4	44	56	41
BF	7,9	58	42	43
Totalt	7,5	47	53	38

Av tabellen ser vi at gjennomsnittlig antall medlemmer i programstyrene jevnt over ligger i overkant av sju personer. Her er det små variasjoner mellom områdene. BF og IE har det høyeste gjennomsnittet med 7,9 personer, MH det laveste med 7,1 personer.

Ser vi på *sammensetningen* av programstyrene, finner vi større variasjon. Vi har foretatt en grovklassifisering av programstyremedlemmene som henholdsvis forsker- og brukerrepresentanter¹³.

Vi ser at NTs programstyrer har den klart laveste gjennomsnittlige brukerandelen. Som tidligere nevnt, må dette ses i sammenheng med NTs særlige grunnforskningsansvar innenfor sitt område. Det er også naturlig at vi finner den høyeste andelen brukere hos IE, med gjennomsnittlig 63 prosent brukerrepresentanter i programstyrene. BF har også en høy brukerandel på 58 prosent.

I de generelle retningslinjene så vi at det også skal tas hensyn til kjønnsfordelingen ved sammensetningen av programstyrer. Totalt sett ligger kvinneandelen i programstyrene i underkant av 40 prosent. Den laveste kvinneandelen har IE med 30 prosent. MH og BF scorer høyest, begge med en kvinneandel på 43 prosent.

¹³ Det viktigste kriteriet for klassifisering er institusjonstilhørighet. Representanter som arbeider ved universitet, høyskole eller forskningsinstitutt, er klassifisert som forskere. Representanter fra offentlig forvaltning, fra næringsliv eller organisasjoner, er klassifisert som brukere. I tvilstilfeller har vi i tillegg sett på stillingsbetegnelse. Dette gjelder f.eks. for programstyremedlemmer som arbeider ved sykehus. Sykehusansatte med professortittel er f.eks. klassifisert som forskere, mens sykehusdirektører er regnet som brukere.

3.4. "Arven fra fortiden"

Nærmere halvparten av programmene i Norges Forskningsråd i 1996 var "overlevninger" fra det tidligere forskningsrådssystemet. De fleste av disse var NAVF-programmer, men det var også en del tidligere NORAS- og NTNf-programmer i porteføljen. Tabell 3.4 viser hvor mange av programmene som er "arvet" på denne måten, og hvor de opprinnelig ble startet opp.

Tabell 3.4. Programmer overført fra det "gamle" forskningsrådssystemet

	NAVF	NTNF	NLVF	NFFR	NORAS	Kombi- nasjon	"Nye" progr.	Totalt
KS	7	1	-	-	9	1	5	23
MH	7	-	-	-	1	3	3	14
NT	1	1	-	-	-	-	6	8
IE	-	4	-	-	-	-	15	19
MU	9	2	-	-	-	-	14	25
BF	-	-	1	2	-	1	13	17
Totalt	24	8	1	2	10	5	56	106

Vi ser at det særlig er i KS og MH hvor "arvefaktoren" er betydelig. Nesten fire femdel av KS' og MHs programportefølje i 1996 besto av tidligere NORAS- eller NAVF-programmer. Halvparten av områdets 14 programmer ble startet opp i tidligere NAVF. Av NTs åtte programmer regnes seks som nystartede. Også i IE er de fleste programmene startet opp etter etableringen av Norges Forskningsråd, mens fire programmer er "arvet" fra NTNf. I MU er litt over halvparten av programporteføljen ny. Av de "gamle" programmene stammer de fleste fra NAVF. I BF regnes de aller fleste programmene som nye.

3.5. Hva slags programmer?

I kapittel to så vi at Forskningsrådet skiller mellom tre hovedtyper av programmer: grunnforskningsprogrammer, handlingsrettede programmer og brukerstyrte programmer. Tabell 3.5 på neste side viser hvordan de programansvarlige selv har klassifisert programmene innenfor de ulike områdene.

Tabell 3.5. Type programmer i de ulike områdene

Område	Grunnforskning	Handlingsrettede	Brukerstyrte	Kombinasjon	Annet	Totalt
KS	7	13	0	2	1	23
MH	2	10	1	1	0	14
MU	3	19	2	0	1	25
NT	6	1	1	0	0	8
IE	0	3	14	1	1	19
BF	1	6	2	8	0	17
Totalt	19	52	20	12	3	106

Vi ser at det er de handlingsrettede programmene som dominerer i KS. Av 23 programmer klassifiseres 13 som handlingsrettede, 7 regnes som grunnforskningsprogrammer, mens 3 klassifiseres som en kombinasjonstype eller som "annet".

Handlingrettede programmer er viktige virkemidler også i MH og MU, der de utgjør rundt tre firedeler av programporteføljen. I NT finner vi det største innslaget av grunnforskning, med 6 av 8 programmer. Brukerstyrte programmer finner vi i første rekke hos IE, hvor 14 av 19 programmer oppgis å være brukerstyrte. I BF ser vi at en tredjedel av programmene klassifiseres som handlingsrettede. Ut over dette ser vi at de tre hovedkategoriene fungerer relativt dårlig i forhold til BFs programportefølje. Dette vises klart ved at rundt halvparten av BFs programmer er klassifisert som en kombinasjon av to eller flere av de tre hovedtypene.

I Forskningsrådets portefølje av 106 programmer sett under ett, klassifiseres rundt halvparten av alle programmene som "handlingsrettede". Grunnforskningsprogrammer og brukerstyrte programmer utgjør ca en femtedel hver i '96-porteføljen. Av kombinasjonstypen finner vi totalt 12 programmer, hvorav 8 i BF.

3.6. Programorganisering og søknadsbehandling

Som nevnt i kapittel to er det variasjoner mellom områdene bl.a. når det gjelder programstyrets bruk av forskningsledere og eksterne konsulenter i initiering, utforming og behandling av prosjektsøknader. Videre varierer det i hvilken grad sekretariatsfunksjonen i programmene er plassert internt i Forskningsrådets administrasjon eller eksternt i forskningsmiljøene. Vi har også stilt spørsmål om hvilken utlysningsform som dominerer i programmene. Svarene på disse spørsmålene vil

kunne gi en indikasjon på grad og type av dialog mellom programstyret og det forskningsutøvende nivå. (Spørsmål knyttet til programstyrets rolle i ulike faser av søknadsprosessen vil bli nærmere omtalt i avsnitt 3.8.)

Betegnelsen *forskningsleder* brukes primært om fagpersoner som programstyret engasjerer for å utføre ulike koordineringsoppgaver i programmet. Forskningsledermodellen er mest brukt i KS og MH, og i noen grad i MU. I de øvrige områdene er begrepet/ modellen ikke eksisterende eller ubetydelig. Her finner vi betegnelser som programkoordinator, programleder eller forskningskoordinator. Det er ikke alltid klart hvilke funksjoner som er knyttet til disse stillingsbetegnelsene. Tilsynelatende er det variasjon i begrepsbruken både mellom områdene og innenfor det enkelte område. Gjennomgående virker det imidlertid som om programleder og -koordinatorfunksjonene har et mer administrativt preg enn forskningslederfunksjonen.

Typiske arbeidsoppgaver for en forskningsleder i KS vil være å bidra i programstyrets arbeid med initiering av prosjekter, delta i vurdering og oppfølging av prosjekter og stimulere til formidling av forskningen. Forskningsledere kan også ha som oppgave å stimulere til kontakt og samarbeid mellom forskere og forskningsmiljøer. I KS er det engasjert forskningsledere til 12 av 22 programmer. I MH er det engasjert forskningsledere til fem av 14 programmer. I MU benyttes tre ulike modeller: 1) intern programkoordinator og ekstern forskningsleder, 2) intern koordinator og ekstern koordinator og 3) ekstern koordinator og intern kontaktperson. Betegnelsene brukes tilsynelatende litt om hverandre, og skillet mellom ulike funksjoner går ikke klart fram av vårt materiale. Vi har derfor ikke funnet det hensiktsmessig å forsøke å angi eksakte tall på bruk av forskningsleder i MU.

Sekretariatet i et program vil normalt bestå av en programkoordinator med nødvendig kontorstøtte. Programkoordinatoren rapporterer til programstyret, og kan være ansatt enten i Forskningsrådets administrasjon eller være en ekstern person som engasjeres til oppgaven. Plassering av sekretariatsfunksjonen i områdene går frem av tabell 3.6 på neste side.

Tabell 3.6: Plassering av sekretariatsfunksjonen

	Internt	Eksternt	Kombinasjon
KS	17	2	4
MH	14	-	-
NT	4	2	2
IE	13	4	1
MU	15	5	4
BF	5	10	2
Totalt	68	23	13

I KS' programmer finner vi at sekretariatsfunksjonen er knyttet til Forskningsrådet i tre fjerdedeler av programmene. I fire programmer oppgis det at sekretariatsfunksjonen er delt mellom forskningsrådet og en ekstern institusjon, mens ett av programmene oppgis å ha et eksternt sekretariat. Forskningsrådet har også sekretariatsfunksjonen for alle programmene i MH og for et flertall av programmene i IE og MU. Løsningen med ekstern programkoordinator ser ut til å være mest brukt i BF, der ti av programmene oppgis å ha et rent eksternt eller en kombinasjon av eksternt og internt sekretariat.

Tabell 3.7 viser at det også er stor variasjon både mellom områdene og også innenfor det enkelte område når det gjelder bruk av eksterne konsulenter i søknadsbehandlingen.

Tabell 3.7: Bruk av eksterne konsulenter i søknadsbehandlingen

	Aldri	I liten grad	I noen grad	I stor grad	Alltid	Ikke aktuelt
KS	5	12	3	-	1	1
MH	-	-	-	-	14	-
NT	2	2	1	2	1	-
IE	6	5	-	4	4	-
MU	6	8	5	4	-	-
BF	-	1	8	4	4	-
Totalt	19	28	17	14	24	1

Av tabellen ser vi at KS er det området som gjør minst bruk av eksterne konsulenter i sine programmer. I 17 av 22 programmer oppgis det at eksterne konsulenter aldri eller i liten grad benyttes. MH representerer det motsatte ytterpunktet som *alltid* benytter eksterne konsulenter i søknadsbehandlingen. Forklaringen på dette ligger i områdets spesielle to-trinnsmodell, der alle søknader også behandles i faggruppene. Faggruppene virker i denne sammenheng som en type eksterne konsulenter for programstyrene. For de søknadene som av særlige grunner unntas fra behandling i faggruppene, blir det trukket inn andre eksterne konsulenter i søknadsbehandlingen. For de øvrige områdene viser svarene i tabellen større variasjon på dette feltet.

Tabell 3.8 under illustrerer svarene på spørsmålet om hvilken utlysningsform som er dominerende i det enkelte program. Vi opererte i utgangspunktet med kategoriene "fri utlysning", "anbudsinbydelse" og "direkte oppdrag". Det viste seg i tillegg å være aktuelt med en kombinasjonsmulighet.

Tabell 3.8 *Dominerende utlysningsform i programmene*

	Fri	Anbud	Direkte oppdrag	Kombinasjon	Annet	Ikke aktuelt
KS	5	6	4	4	3	1
MH	13	-	-	1	-	-
NT	7	-	-	1	-	-
IE	11	1	3	1	3	-
MU	14	1	1	2	5	1
BF	17	-	-	-	-	-
Totalt	67	8	8	9	11	2

Vi ser at frie utlysninger (innenfor det tematiske området i det enkelte program) jevnt over synes å være den vanligste utlysningsformen i Forskningsrådets programmer. I KS derimot, og delvis også i IE og MU finner vi imidlertid et bredere spekter av utlysningsformer.

3.7. Evaluering

I kapittel to så vi at Forskningsrådet legger opp til en ganske restriktiv linje når det gjelder igangsetting av programevalueringer. Denne kartleggingen er dessuten rettet mot programmer som ennå ikke er avsluttet. Det er derfor ikke overraskende at bare et fåtall av de aktuelle programmene var blitt evaluert på tidspunktet da undersøkelsen

ble gjennomført. Størst antall evalueringer finner vi i KS og MU, med henholdsvis fem og fire evaluerte programmer. I hvert av de fire øvrige områdene blir det oppgitt at det bare er gjennomført et par evalueringer. De fleste evalueringene er kombinasjoner av faglig evaluering og prosessevaluering og/eller evaluering av forskningens nytteverdi. Siden programmene ikke er avsluttet, dreier det seg hovedsaklig om såkalte underveis- eller midtveiseevalueringer.

I kapittel to så vi at evalueringsbegrepet skulle reserveres for vurderinger foretatt av eksterne, uavhengige aktører. Flere av programmene har imidlertid vært gjenstand både for en slik ekstern evaluering, og for en intern evaluering foretatt av programstyret selv.

3.8. Programstyrets rolle

Det siste spørsmålet vi vil ta opp i tilknytning til programporteføljen -96, er knyttet til programstyrets rolle i beslutningsprosessen ut over de rent konkrete vedtakene om hvilke prosjekter som skal få støtte. Vi har bedt våre respondenter om å foreta en vurdering av programstyrets rolle i forbindelse med initiering av nye prosjekter, formulering og justering av prosjektforslag, og gjennomføring og evaluering av vedtatte enkeltprosjekter. På bakgrunn av disse svarene har vi laget en indeks for programstyrets rolle¹⁴. Tabell 3.9 på neste side viser hvordan programstyrene i de seks områdene fordeler seg i henhold til ulike verdier på aktivitetsindeksen.

Vi ser at det bare er noen få programstyrer (8 %) som ifølge denne inndelingen vil kunne klassifiseres som aktive. De aller fleste av disse finner vi i KS. Et flertall av programstyrene (59 %) er middels aktive, mens en relativt stor andel (33 %) er mindre aktive. Særlig i IE, men delvis også i NT og MU finner vi at en relativt stor andel av programstyrene spiller en mindre aktiv rolle. Om vi beregner en gjennomsnittsindeks for alle programstyrer innenfor det enkelte område, ser vi at variasjonene blir relativt små. IE og NT får da de laveste indeksverdiene, mens KS og MH scorer høyest på

¹⁴ Aktivitetsindeksen dekker spørsmålene 18 - 22 i spørreskjemaundersøkelsen. Indeksen er en såkalt *additiv indeks*. Et programstyres plassering på indeksen framkommer ved å tilordne tallverdier til de ulike svaralternativene og så summere disse tallene for de fem spørsmålene om programstyrets rolle. Som et ytterpunkt kan vi tenke oss et programstyre som *aldri* tar initiativ til nye prosjekter, og som *aldri* bidrar i formulering, justering, gjennomføring og evaluering av prosjekter. Svaret *aldri* ville gi tallverdi 1 på hvert av de fem spørsmålene, noe som samlet ville gi indeksverdien fem. Den motsatte ytterkant ville være et programstyre som *alltid* tar initiativ til nye prosjekter osv. Et slikt programstyre ville få høyeste indeksverdi, 25. Vi har valgt å klassifisere programstyrer med plassering på indeksen mellom 5 og 12 som *mindre aktiv*, mellom 13 og 19 som *middels aktiv*, og mellom 20 og 25 som *aktiv*.

aktivitetsindeksen.

Tabell 3.9: Programstyrets rolle. Aktivitetsindeks.
(Programstyrets aktiviteter i ulike faser av beslutningsprosessen).

Område	Mindre aktivt	Middels aktivt	Aktivt	Totalt	Gj. snittl. indeksverdi ¹⁵
KS	6	9	6	21	16,1
MH	-	13	1	14	17,3
NT	4	4	-	8	11,9
IE	12	6	-	18	10,9
MU	9	13	1	23	14,7
BF	2	14	-	16	15,4
Totalt	33	59	8	100	14,4

Hvordan skal vi egentlig tolke disse resultatene? Aktivitetsindeksen gir et forenklet bilde av ulike måter programstyret kan definere sin rolle på i beslutningsprosessen. Når to programstyrer har svært ulike verdier på denne indeksen, er det sannsynlig at de også opererer ganske ulikt. Indeksen er imidlertid problematisk som et mål på styring i forhold til det forskningsutøvende nivå. Når f.eks. IE og NT får en lav verdi på aktivitetsindeksen, betyr ikke det nødvendigvis at de som søker om midler fra disse programmene har "friere tøylar" enn hva tilfellet er f.eks. i MH. En mer sannsynlig tolkning i dette tilfellet er at *programleder* eller administrasjonen i IE forøvrig spiller en mer aktiv rolle, og at programstyret dermed får en mer overordnet, strategisk funksjon.

¹⁵ Gjennomsnittsindeks for alle programstyrer innenfor hvert enkelt område.

TABELL- OG FIGUROVERSIKT

(kronologisk rekkefølge):

Figur 3.1:	Antall programmer i de ulike områdene i Norges forskningsråd i -96	Side
Tabell 3.1:	Programmenes antall og størrelse i de ulike områdene i Norges forskningsråd i 1996. Gjennomsnittstall	Side
Figur 3.2:	Gjennomsnittlig budsjett pr. program i de ulike områdene	Side
Figur 3.3:	Gjennomsnittlig budsjett pr. program pr. år i de ulike områdene	Side
Figur 3.4:	Gjennomsnittlig budsjett pr. prosjekt (i program) i de ulike områdene	Side
Figur 3.5:	Gjennomsnittlig antall prosjekter pr. program pr. år	Side
Tabell 3.2:	Totalbudsjett (hele proramperioder) for programporteføljen i 1996 fordelt på finansieringskilder. Mill. kr. og prosent	Side
Figur 3.5:	Totalbudsjett for programporteføljen i 1996, fordelt på departement og andre finansierer	Side
Figur 3.6:	Finansieringskilder i KS' programportefølje -96. Prosent	Side
Figur 3.7:	Finansieringskilder i MHs programportefølje 1996. Prosent	Side
Figur 3.8:	Finansieringskilder i NTs programportefølje 1996. Prosent	Side
Figur 3.9:	Finansieringskilder i IEs programportefølje 1996. Prosent	Side
Figur 3.10:	Finansieringskilder i MUs programportefølje 1996. Prosent	Side
Figur 3.11:	Finansieringskilder i MUs programportefølje 1996. Prosent	Side
Figur 3.12:	Finansieringskilder i MUs programportefølje 1996. Prosent	Side
Tabell 3.3:	Sammensetningen av programstyrene	Side
Tabell 3.4:	Programmer overført fra det "gamle" forskningsrådssystemet	Side
Tabell 3.5:	Type programmer i de ulike områdene	Side
Tabell 3.6:	Plassering av sekretariatsfunksjonen i de ulike områdene	Side
Tabell 3.7:	Bruk av eksterne konsulenter i søknadsbehandlingen	Side
Tabell 3.8:	Dominerende utlysningsform i programmene	Side
Tabell 3.9:	Programstyrets rolle. Aktivitetsindeks. (Programstyrets aktiviteter i ulike faser av beslutningsprosessen)	Side

KILDER

- ▶ DOKSY 2-5-1, datert 30/5 -96.
- ▶ DOKSY 4-2-3-3
- ▶ "Om forskningsprogrammer i Norges forskningsråd. Rapport fra en nedsatt arbeidsgruppe." Internt notat, datert, 5/4 -95.
- ▶ Områdestyresak 47-93, om sammensetningen av programstyrene.
- ▶ Sak 18/93: Områdestyrets underutvalg: Forslag til kriterier for sammensetning, ansvarsavgrensning og prosedyrer for oppnevning.
- ▶ Sak MU 9.1/96: Strategi, plan og budsjettfor evalueringsevirsomheten i MU.
- ▶ Sak BF 15/94, om programstyrets oppgaver.
- ▶ NTs håndbok, punkt 7.4, om programstyrets oppgaver og punkt 7.3, om bruk av programleder.
- ▶ Mandater for programstyrer i områdene.
- ▶ Områdestyresak 64-96, om programstyrets oppgaver.
- ▶ "Evalueringshåndbok for NFR", juni -96.
- ▶ DOKSY 3-7-20.
- ▶ Referat fra Forskningsrådets hovedstyremøte 26/1 -96, om programorganisering.
- ▶ "Budsjett 1996" og "Budsjett -96 for IE".
- ▶ Retningslinjer for søknadsbehandling i områdene.
- ▶ Faglige vurderingsskjemaer for søknader/søknadsbehandling i områdene.
- ▶ Retningslinjer for ekspertvurdering i områdene.

Norges Forskningsråds programmer i 1996

Kultur og samfunn

1. Advanced research on the europeanisation of the nation-state (ARENA)
2. Ruhrgas stipend. Tysk-norsk stipendprogram i økonomiske fag.
3. Etikprogrammet. Program for forskning om etiske normer og verdier.
4. Internasjonale studier
5. Norsk utenrikspolitikk historie
6. Informasjonsteknologi og samfunn
7. Kultur- og tradisjonsformidlende forskning (KULT)
8. Program for biblioteksforskning
9. Program for ungdomsforskning
10. Barn, ungdom og familie
11. PETROPOL. Internasjonalisering og omstilling - nye utfordringer for norsk petroleumsvirksomhet og for det norske samfunn
12. Lokal transportpolitikk (LOKTRA)
13. Program for innvandringsforskning
14. Program for arbeidsmarkeds- og regionalforskning
15. Program for forbrukerforskning
16. Økonomisk kriminalitet
17. Skatteøkonomisk forskning
18. Program for reiselivsforskning
19. Program for kommunalforskning
20. Ledelse, organisasjon og styring (LOS)
21. Spesialpedagogisk kunnskaps- og tiltaksutvikling
22. Levekår, utvikling og omstilling i landbruket
23. Velferd og samfunn

Medisin og helse

24. Program for rusmiddelforskning
25. Helsetjenesteforskning
26. Helse i arbeidslivet
27. Forskningsprogram for mental helse
28. Program for alternativ medisin
29. Program for forskning om virkemidler i det forebyggende helsearbeidet
30. Inneklime og helse
31. Næringsrettet idéutvikling fra medisinsk forskning
32. Program for idrettsforskning
33. Program for celle- og genteknologi
34. Miljøforurensning og helse

35. Krybbedød og spedbarnsdødelighet
36. Program for informasjonsteknologi i medisin og helsetjeneste
37. Medisinsk kvinneforskning

Naturvitenskap og teknologi

38. Distribuerte IT-systemer
39. Program for grunnleggende petroleumsforskning (PROPETRO)
40. Program for materialforskning
41. Program for tungregning
42. Kjemisk konvertering av naturgass
43. Program for drikkevannsforskning
44. Mobilitetsprogrammet
45. Program for avansert vitenskapelig utstyr

Industri og energi

46. Program for teknologiformidling fra forskningsinstitutter til SMB (TEFT)
47. Program for regional utvikling SMB - Høyskoler (RUSH)
48. Program for FoU-basert nyskaping og nyetablering (FORNY)
49. SMB-analyse
50. Vareproduserende industri (VARP)
51. Programmet for kapitalisering av bioteknologi (KAPBIO)
52. Brukerstyrt FoU i IT-industrien og grafisk industri
53. Tjenesteyting/ infostruktur
54. Programstyret for bygg og anlegg
55. Norsk miljøteknologi mot år 2000 (Normil 2000)
56. FoU-program innen leteteknologi, brønnteknologi og utvinningsteknologi (RESERVE)
57. Kraftutveksling og nettmonopoler (EFFEKT)
58. Effektivt energisystem (EFFEN)
59. Nærskipsfart¹
60. Effektive og fornybare energiteknologier (NYTEK)
61. Naturgass
62. Miljøvennlig og lønnsom utbygging av små petroleumsfelt (MUST)
63. Utvikling og bruk av ny kunnskap for en bærekraftig utvikling av norskprosess- og materialindustri (PROSMAT 2000)
64. Utvikling av hjelpemidler for funksjonshemmede (FUNK)

¹ Del av programmet Maritim. Våre data gjelder bare for delprogrammet Nærskipsfart.

Miljø og utvikling

65. Forskning for bevaring av biologisk mangfold
66. Forskningsprogram om tvungen migrasjon, ressurskonflikter og utvikling
67. Program om multilateral bistand
68. Forskningsprogrammet om bærekraftig forvaltning av biologiske fellesressurser
69. Stat og samfunn, demokrati og politisk endring i den 3. verden
70. Offentlig forvaltning i utviklingsland
71. Terrestrisk-økologisk program på Svalbard (TERRØK)
72. Program for research and documentation for a sustainable society (PROSUS)
73. Miljø, makt og styring
74. Samfunnsmessige rammebetingelser og virkemidler for norsk energi- og miljøpolitikk (SAMRAM)
75. Forskningsprogram om miljøvirkninger av bioteknologi
76. Miljøbetiget livskvalitet
77. Forskningsprogram om kulturminner og miljø
78. Helse og befolkning i utviklingsland (U-lands HEMIL)
79. Bruk og forvaltning av utmark
80. Miljøteknologisk program Norge-Nordvest-Russland (PRIRODA)
81. Forskningsprogram om nitrogen og bakkenært ozon
82. Økotoksikologi
83. Forskningsprogram om virkemidler for miljøvernforvaltningen (MILFOR)
84. Kommunalteknisk effektivisering og miljøvennlig utvikling (KOMTEK)
85. Forskningsprogram om grunnforurensning (GRUF)
86. Arktisk lys og varme - Forskningsprogram om vekselvirkninger mellom arktiske økosystemer, klima og stråling
87. Ny satsing innen strålevernforskning
88. Forskningsprogram om klima- og ozonspørsmål

Bioproduksjon og foredling

89. Program for utvikling og stimulering av havbeite (PUSH)
90. Tilskudd til utviklingstiltak i fiskeri- og havbruksnæringen
91. Husdyr
92. Fiske- og dyrehelse
93. Produksjon av laksefisk
94. Marine arter i oppdrett
95. Teknologit utvikling i fiskerisektoren
96. Kyst- og bygdeutvikling
97. Markedsforskning
98. Trevirke og treindustri - verdiskapning og foredling (TTVF)

99. Skog- miljø, industri og samfunn
100. Nyskaping og miljørettet næringsutvikling
101. Planter og jord
102. Næringsmiddelindustri
103. Marin ressursforvaltning
104. Marine ressurser og miljø
105. Bioteknologi
106. Årsaker til og konsekvenser av globale miljøendringer

Generelle retningslinjer for organisering av forskningsprogrammer i Norges Forskningsråd

Spørreskjema til kontaktpersoner på områdenivå

Spørsmålene gjelder eventuelle generelle retningslinjer for (området) pr. juni 1996. Det er satt av begrenset plass til å spesifisere innholdet i disse. Om det foreligger dokumenter som beskriver gjeldende retningslinjer, vil det trolig være mest hensiktsmessig å legge disse ved.

Vennligst sett ring rundt det svaralternativ som passer best.

A. Programstyrene - sammensetning og mandat

1. Foreligger det generelle retningslinjer for sammensetning av programstyrer?

Ja Nei

Hvis ja, vennligst spesifiser/ legg ved

.....

2. Har området felles retningslinjer for programstyrenes mandat/ arbeidsoppgaver?

Ja Nei

Hvis ja, vennligst spesifiser/ legg ved

.....

B. Søknadsbehandlingen

3. Har området felles retningslinjer for behandlingen av prosjektsøknader i forskningsprogrammene?

Ja Nei

Hvis ja, vennligst spesifiser/ legg ved

.....
.....

4. Har området felles retningslinjer for bruk av eksterne konsulenter i forbindelse med søknadsbehandlingen i programmene?

Ja Nei

Hvis ja, vennligst spesifiser/ legg ved

.....
.....

5. Har området felles retningslinjer for bruk av forskningsleder i programmene?

Ja Nei

Hvis ja, vennligst spesifiser/ legg ved

.....
.....

C. Evaluering

6. Har området felles retningslinjer for evaluering av programmene?

(Det er glidende overganger mellom spørsmålene 6-9. I den grad de etterfølgende spørsmål dekkes av pkt. 6, vil det være tilstrekkelig å henvise til dette).

Ja Nei

Hvis ja, vennligst spesifiser/ legg ved

.....
.....

7. Har området felles retningslinjer for sammensetning av evalueringsorgan?

Ja Nei

Hvis ja, vennligst spesifiser/ legg ved

.....
.....

8. Har området felles retningslinjer for hva slags evaluering(er) som skal gjennomføres?

Ja Nei

Hvis ja, vennligst spesifiser/ legg ved

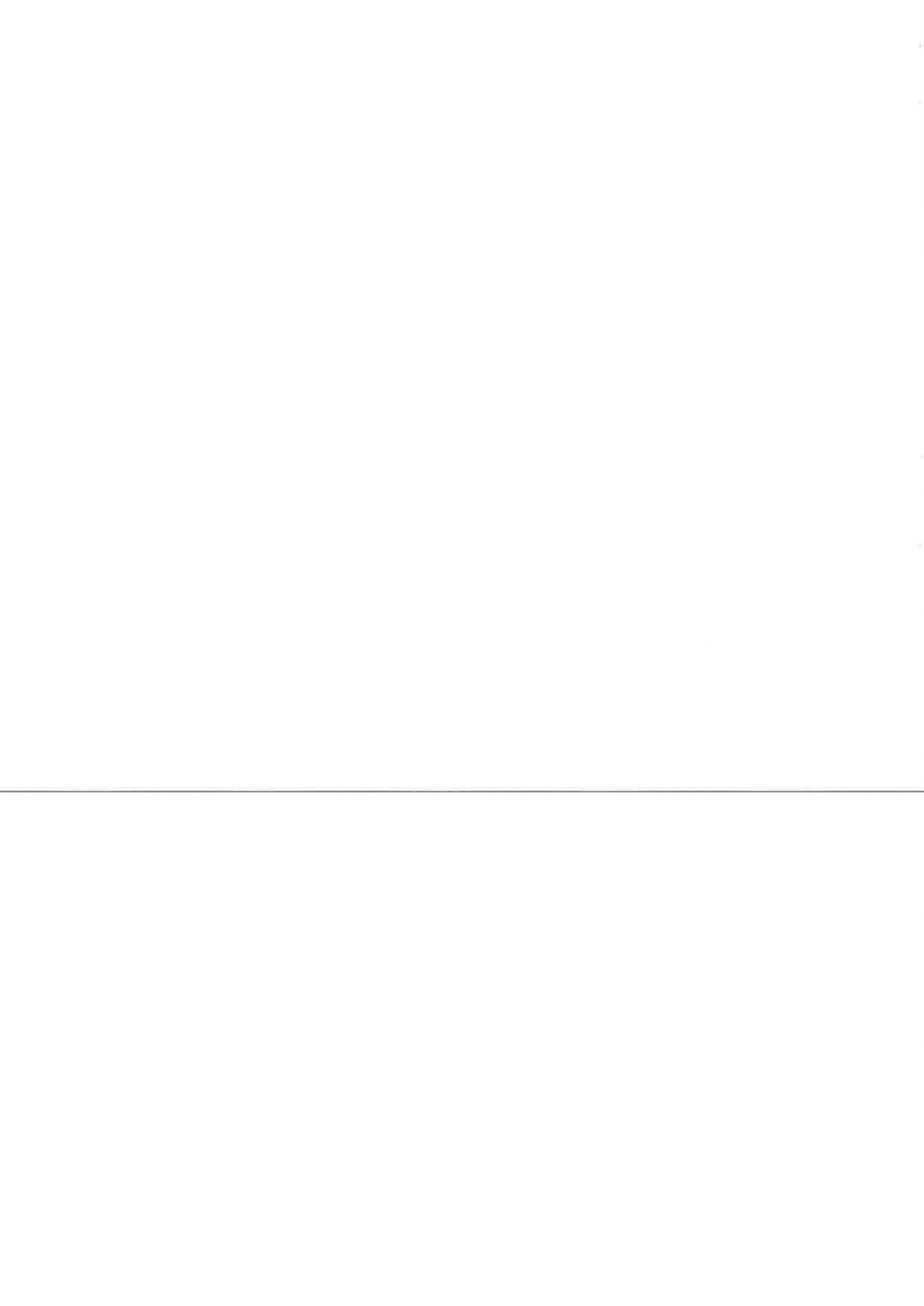
.....
.....

9. Har området felles retningslinjer for hvordan evalueringene skal gjennomføres?

Ja Nei

Hvis ja, vennligst spesifiser/ legg ved

.....
.....

Organisering og finansering av forskningsprogrammer i Norges Forskningsråd - en kartlegging

Spørreskjema til kontaktpersoner på programnivå

Vennligst sett kryss ved det svaralternativ som passer best. I noen tilfeller har vi fylt ut enkelte svar på forhånd for å lette arbeidet. Vennligst korriger dersom disse opplysningene ikke er korrekte.

A. Generell informasjon

1. Programtittel

2. Kontaktperson/ koordinator i Norges Forskningsråd

.....

3a. Finnes det et sentralt programarkiv? Ja Nei

3b. Hvis ja, hvor er dette plassert?

4a. Foreligger det en prosjektdatabase? Ja Nei

4b. Hvis ja, er denne edb-basert? Ja Nei

5a. Er programmet en "arv" fra ett av de tidligere forskningsrådene?

Ja Nei

5b. Hvis ja, hvilket?

NAVF NTNF NLVF NFFR NORAS

B. Programperiode, størrelse og finansering

6. Programperiode:

7. Samlet budsjett for programperioden:

8. Finansieringskilde(r)

(hvis flere, vennligst angi anslagsvis fordeling av totalbudsjett på de ulike kildene)

.....
.....
.....
.....

9. Antall prosjekter finansiert t.o.m. 1996:

* Om prosjektoversikt foreligger, vennligst legg denne ved.

C. Programtype og formål

10. Hva slags program er dette?

Grunnforskning

Handlingsrettet

Brukerstyrt

Annet, vennligst spesifiser:

11. Hva er programmets uttrykte formål/ overordnede mål?

* Legg gjerne ved programbeskrivelse el. annet som beskriver dette.

.....
.....
.....

D. Programstyrets sammensetning og mandat

12. Programstyrets sammensetning pr. juni 1996

(vennligst oppgi programstyreleders og øvrige medlemmers navn, fag- og institusjonstilknytning)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

13. Foreligger et skriftlig mandat for programstyret? Ja Nei

* Hvis ja, vennligst legg dette ved.

E. Søknadsbehandlingen

14. Hvilken utlysningsform vil du si er dominerende i programmet?

Fri utlysning

Anbudsinnbydelse

Direkte oppdrag

Annet, vennligst spesifiser

.....

.....

15. Foreligger det et eget vurderingsskjema/ skriftlige retningslinjer for vurdering av prosjektsøknader?

* Hvis ja, vennligst legg dette ved. Ja Nei

16a. I hvilken grad benytter programstyret seg av eksterne konsulenter i forbindelse med behandlingen av prosjektsøknader i programmet?

- Aldri
- I liten grad
- I noen grad
- I stor grad
- Alltid

Kommentar:

.....
.....

16b. Dersom eksterne konsulenter benyttes, foreligger det skriftlige retningslinjer for konsulentenes prosjektvurdering?

* Hvis ja, vennligst legg dette ved.

Ja Nei

F. Organisering

17a. Er det engasjert forskningsleder(e) på programmet?

Ja Nei

17b. Hvis ja, foreligger det skriftlige retningslinjer for forskningsleders arbeid?

* Hvis ja, vennligst legg dette ved.

Ja Nei

18. Ivaretas det administrative ansvaret for programmet av

- NFRs administrasjon
- en ekstern institusjon
- annet, vennligst spesifiser:

.....
.....

18. I hvilken grad vil du si at programstyret (evt. enkeltmedlemmer i programstyret) tar initiativ til konkrete prosjekter overfor forskningsmiljøene?

- Aldri
- I liten grad
- I noen grad
- I stor grad
- Alltid

Kommentar:.....
.....

19. I hvilken grad vil du si at programstyret (evt. enkeltmedlemmer i programstyret) er i dialog med forskningsmiljøene i forbindelse med formulering av konkrete prosjektforslag forut for søknadsbehandlingen?

- Aldri
- I liten grad
- I noen grad
- I stor grad
- Alltid

Kommentar:
.....

20. I hvilken grad forekommer det at programstyret knytter betingelser til vedtak om støtte som innebærer at søkeren må foreta justeringer i forhold til sitt opprinnelige prosjektforslag?(Vi tenker her på tilpasninger i det faglige opplegget, ikke på rent formelle eller praktiske justeringer.)

- Aldri
- I liten grad
- I noen grad
- I stor grad
- Alltid

Kommentar

.....
.....
21. I hvilken grad vil du si at programstyret (evt, enkeltmedlemmer i programstyret) er i dialog med forskningsmiljøene i forbindelse med gjennomføringen av konkrete prosjekter?

- Aldri
- I liten grad
- I noen grad
- I stor grad
- Alltid

Kommentar:
.....

22. I hvilken grad vil du si at programstyret foretar evalueringer ved avslutningen av det enkelte prosjekt?

- Aldri
- I liten grad
- I noen grad
- I stor grad
- Alltid

Kommentar:
.....

G. Evaluering av programmet

23a. Er programmet evaluert?

Ja

Nei

23b. Hvis ja, vennligst angi evalueringstype(r):

<i>Evaluerere/ evaueringsobjekt</i>	Underveisevaluering		Sluttevaluering	
	<i>Egenvurdering</i>	<i>Ekstern evaluering</i>	<i>Egenvurdering</i>	<i>Ekstern evaluering</i>
Fag				
Prosess				
Nytte/bruk				

Annet (vennligst spesifiser):

.....

Legg gjerne ved et eget ark om dine kommentarer til noen av spørsmålene krever mer plass enn det som er avsatt i spørreskjemaet.

* I tilknytning til spørsmålene 9, 11, 13, 15, 16b og 17b har vi bedt om at eventuelle relevant skriftlig dokumentasjon legges ved. Dette er:

- prosjektoversikt
- programbeskrivelse eller annet som beskriver formålet med programmet
- mandat for programstyret
- vurderingsskjema for søknadsbehandling
- retningslinjer for evt. eksterne konsulenter
- retningslinjer for evt. forskningsleders arbeid

